

ΤΥΠΟΙ ΕΚΘΕΣΕΩΝ (επικοινωνιακό πλαίσιο)

1. Άρθρο

A. Ορισμός

Το άρθρο είναι **κείμενο** ειδησεογραφικού συνήθως χαρακτήρα που **δημοσιεύεται** στον γραπτό ή τον ηλεκτρονικό Τύπο (εφημερίδα –σχολική, τοπική, πανελλαδικής κυκλοφορίας– περιοδικό, διαδίκτυο).

B. Χαρακτήρας

επικαιρικός: ο αρθρογράφος παίρνει αφορμή από συγκεκριμένο γεγονός της επικαιρότητας (**αφόρμηση**) και στη συνέχεια πραγματεύεται το ευρύτερο θέμα του.

Γ. Σκοπός

- ▶ Να πληροφορήσει
- ▶ Να ερμηνεύσει
- ▶ Να σχολιάσει γεγονότα της επικαιρότητας.

Δ. Θεματολογία

Θέματα γενικού ενδιαφέροντος πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά.

Θέματα εξειδικευμένα (π.χ. επιστημονικά, οικονομικές αναλύσεις, κ.ά.) στα οποία ο συντάκτης χρησιμοποιεί **ειδικό λεξιλόγιο**.

Ε. Τίτλος

Έχει **τίτλο σύντομο** και **περιεκτικό** που αποδίδει το κεντρικό θέμα του κειμένου.

Ζ. Λειτουργία της γλώσσας

Κυριαρχεί η **αναφορική λειτουργία** της γλώσσας: οι λέξεις χρησιμοποιούνται κυρίως με τη **δηλωτική/κυριολεκτική** σημασία τους, καθώς το άρθρο στοχεύει στην πληρότητα του δέκτη.

Ζ. Ύφος

Όταν πρόκειται να δημοσιευθεί σε εφημερίδα ή περιοδικό, το ύφος του άρθρου είναι **σοβαρό**, αντικειμενικό, **απρόσωπο**, χαρακτηριστικά που επιτυγχάνονται με τη χρήση **γ' ενικού** και πληθυντικού **προσώπου**.

Όταν πρόκειται να δημοσιευθεί σε **σχολικό** έντυπο, το ύφος του είναι **απλό, οικείο** και αξιοποιούνται κυρίως το **γ'** και το **α'** **πρόσωπο ενικού** και **πληθυντικού** αριθμού.

Η. Δομή

- **Πρόλογος**: ο αρθρογράφος με αφορμή ένα επίκαιρο γεγονός παρουσιάζει το **θέμα** και τη **θέση** του.

- **Κύριο μέρος**: ο αρθρογράφος **αναλύει, ερμηνεύει** και **σχολιάζει** το θέμα του. Παραθέτει, δηλαδή, το αποδεικτικό υλικό ώστε να διασαφηνίσει τη θέση του, να τεκμηριώσει τους ισχυρισμούς του ή να ανασκευάσει/αντικρούσει μια θέση.

- **Επίλογος**: ο συντάκτης παρουσιάζει συμπυκνωμένα, με τη μορφή **συμπεράσματος**, το πόρισμά του ή διατυπώνει μια γενικού χαρακτήρα πρόταση.

Παράδειγμα άρθρου

Οι πνευματικοί άνθρωποι «όρθιοι ή ορθούμενοι»;

Πρόλογος

Πνευματικός άνθρωπος, που πιστεύει πως είναι «επαρκής καθ' εαυτόν», είναι στείρος εγωιστής και άγονος ομφαλοσκοπός. Ο αληθινός πνευματικός άνθρωπος όχι μόνο στοχάζεται για τον εαυτό του και τους άλλους, μα και κάτι περισσότερο: δρα για τους άλλους. Όσο σοφός, όσο «ευλογημένος» κι αν είναι, άμα παραμένει αδρανής, καταντά άχρηστος¹.

Κύριο μέρος

Και το χρέος αυτό του πνευματικού ανθρώπου γίνεται πολλαπλάσιο σε ώρες κρίσης – κρίσης ιδεών, αρχών, θεσμών, δικαιωμάτων². Τότε, προπάντων, έχει καθήκον ο πνευματικός άνθρωπος να δράσει, να μιλήσει, ν' αγωνιστεί, για να υπερασπίσει τα «παλλάδια» τα δικά του και της κοινωνίας, για να φωτίσει τους αφώτιστους να νικήσει τους νωθρούς, να γαλβανίσει τους ενθουσιώδεις, να ξεσκεπάσει τους καπήλους, να καταγγείλει τους επιτήδειους³. Τότε, όταν απειλείται η ελεύθερη σκέψη, ο ελεύθερος λόγος, δηλαδή, η ίδια η υπόσταση του πνευματικού και κάθε ανθρώπου, θα δείξει ο πνευματικός άνθρωπος αν «τηρεί» πραγματικά την «πίστη» που επαγγέλλεται. Σωπαίνοντας από αυταρέσκεια, δειλία ή καιροσκοπία, όχι μόνο προδίνεται αλλά και προδίνει. «Αδικεί πολλάκις ου μόνον ο ποιών τι, αλλά και ο μη ποιών», λέει ο Μάρκος Αυρήλιος⁴. Και ο πνευματικός άνθρωπος που σωπαίνει στις κρίσιμες ώρες αδικεί όχι μόνο τους άλλους μα, σε τελευταία ανάλυση, και τον ίδιο τον εαυτό του. Γιατί, κλείνοντας τα μάτια του στο εξανδραποδισμό των γύρω του, θα τ' ανοίξει μια μέρα και θα δει πως έχει γίνει ανδράποδο και ο ίδιος⁵.

Επίλογος

Σε τέτοιες ώρες κρίσης δείχνει ο πνευματικός άνθρωπος αν είναι οδηγός ή οδηγούμενος, «όρθιος ή ορθούμενος», αν στέκεται όρθιος μόνος του ή τον στήνουν όρθιοι οι άλλοι. Αλλά πνευματικός άνθρωπος που δέχεται το ρόλο του ουραγού της αγέλης, που παραδέχεται να «πειθαρχεί» σε κατάσταση ανδρείκελου, που απαρνιέται το σπουδαιότερο κι ευγενικότερο μέρος της αποστολής του, παύει να είναι πνευματικός ηγέτης [...]⁶.

M. Πλωρίτης, *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 12-5-1982

¹ Προλογικό σημείωμα όπου επιχειρείται ο ορισμός και η διασαφήνιση του θέματος. Ο αρθρογράφος ξεκαθαρίζει ευθύς εξαρχής για ποιο πράγμα θα μιλήσει.

² Μικρές και σύντομες περιόδους, οι οποίες διασφαλίζουν νοηματική συνοχή και γραμματοσυντακτική «πειθαρχία».

³ Η χρήση ρηματικών τύπων συμπυκνώνει το νόημα, ενισχύει το διδακτικό ύφος του συντάκτη και προκαλεί το ενδιαφέρον για τα περαιτέρω.

⁴ Επίκληση στην αυθεντία με απώτερο σκοπό να μας πείσει για το ρόλο που καλείται να επιτελέσει ο πνευματικός άνθρωπος.

⁵ Πρόταση κατακλείδα με επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη (αναγνώστη). Η χρήση του «γιατί», ενισχύει τη θέση του αρθρογράφου αφού αποδεικνύει τον ισχυρισμό του.

⁶ Συμπύκνωση του νοήματος στο τέλος με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της θέσης του αρθρογράφου. Ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί επιστημονική γλώσσα με κύρια χαρακτηριστικά τη σαφήνεια, την απλότητα και την ουσία της σκέψης χωρίς βερβαλισμούς. Αποφεύγει τη λογοτεχνίζουσα γλώσσα. Αυτό που τον ενδιαφέρει είναι να αφυπνίσει τους πνευματικούς ανθρώπους και γι' αυτό χρησιμοποιεί εύστοχα τις παθητικές μετοχές, αφού θέλει τον πνευματικό άνθρωπο όχι παθητικό αλλά ενεργό και δραστήριο πολίτη.

2. Επιστολή

A. Ορισμός

Ο γραπτός λόγος που χρησιμοποιούμε για να επικοινωνούμε με πρόσωπα –οικεία ή επίσημα– και κοινωνικές ομάδες.

B. Σκοπός

- ▶ Να πληροφορήσουμε
- ▶ Να διαπιστώσουμε καταστάσεις ή προβλήματα.
- ▶ Να εκφράσουμε σκέψεις και συναισθήματα.
- ▶ Να διατυπώσουμε απόψεις.

Γ. Είδη

- ▶ Επιστολές **κοινωνικού περιεχομένου** (π.χ. οικογενειακές, φιλικές, ευχετήριες)
- ▶ Επιστολές που απευθύνονται σε **οικείο** πρόσωπο, με σκοπό την **ανταλλαγή απόψεων** για συγκεκριμένο θέμα.
- ▶ Επιστολές **επαγγελματικού περιεχομένου** (συστατικές).
- ▶ Επιστολές που απευθύνονται σε συγκεκριμένη **Αρχή** ή σε **πρόσωπο που κατέχει κάποιο αξίωμα**.
- ▶ Ανοιχτές επιστολές που δημοσιεύονται στον **Τύπο** (διαμαρτυρίας, πληροφόρησης).

Δ. Δομή (τα μέρη της επιστολής)

⇒ **Τόπος, ημερομηνία - Χωροχρονικό πλαίσιο αναφοράς** (στο πάνω δεξιά μέρος του επιστολόχαρτου).

⇒ **Προσφώνηση**, ανάλογη με τον αποδέκτη της επιστολής (συνήθως πάνω αριστερά)
π.χ. *Αγαπητέ μου Αντρέα, Αξιότιμη κύριε Υπουργέ, Σεβαστοί γονείς, Κύριοι καθηγητές, Αγαπητοί συμπολίτες/συμμαθητές* κ.λπ.

⇒ Πρόλογος

Αναφέρεται ο σκοπός της επιστολής ή η αφορμή με την οποία γράφεται η επιστολή και παρουσιάζεται το θέμα της επιστολής.

⇒ Κύριο μέρος

Αναλύονται οι πλευρές του θέματος (απόδειξη με τη χρήση επιχειρημάτων, τεκμηρίων, διαπιστώσεων, παραδειγμάτων). Μπορούν να υπάρχουν και εμβόλιμες προσφωνήσεις σε ορισμένες παραγράφους.

⇒ Επίλογος

Παρουσιάζεται το συμπέρασμα ή μια περιεκτική ανακεφαλαίωση. Ο επιστολογράφος εκφράζει τη θέση/πρότασή του ή καλεί τον αποδέκτη της επιστολής να ευαισθητοποιηθεί, να αναλάβει πρωτοβουλίες, να κινητοποιήσει φορείς κ.λπ.

⇒ **Αποχαιρετισμός - Επιφώνηση**, ανάλογη με τον αποδέκτη της επιστολής (συνήθως κάτω δεξιά)

π.χ. *Σε φιλώ, Με αγάπη, Για χαρά, Με φιλικούς χαιρετισμούς, Με εκτίμηση / Με σεβασμό / Με τιμή, Ευχαριστώ για τον χρόνο σας / για την προσοχή σας / για τη φιλοξενία σας* (σε επιστολή στον Τύπο) κ.λπ.

E. Επικοινωνιακό πλαίσιο

1. Επίσημης επιστολής

Εφόσον εμείς γνωρίζουμε την ταυτότητα του δέκτη, αλλά πιθανότατα αυτός δε μας γνωρίζει, ούτε έχουμε προσωπική σχέση μαζί του και εφόσον είναι ξεκάθαρος στο μολό μας ο σκοπός της επιστολής μας:

Αρχίζουμε την επιστολή αναφερόμενοι

- στο ποιοι είμαστε
- στο γιατί γράφουμε στο συγκεκριμένο πρόσωπο
- στο θέμα ή / και στο στόχο μας

Χρησιμοποιούμε ύφος που

- είναι σοβαρό, αυστηρό και απρόσωπο
- φανερώνει σεβασμό και εμπιστοσύνη
- δείχνει ότι θεωρούμε το δέκτη της επιστολής μας ειδικό στο θέμα και κατά συνέπεια ότι είναι το πιο αρμόδιο πρόσωπο, για να δεχτεί την επιστολή μας
- δεσμεύει το δέκτη να ανταποκριθεί στα αιτήματά μας

Κλείνουμε την επιστολή

- αναμένοντας τη θετική του ανταπόκριση στα αιτήματά μας
- βέβαιοι για το ενδιαφέρον του
- αισιόδοξοι για τη στάση που θα κρατήσει
- προσδοκώντας τα μέτρα που θα λάβει

2. Φιλικής επιστολής

Αρχίζουμε την επιστολή

- κάνοντας εισαγωγή με φιλικές εκφράσεις
- αναφέροντας το λόγο για τον οποίο γράφουμε

Χρησιμοποιούμε ύφος

- που φανερώνει οικειότητα και εμπιστοσύνη
- φιλικό, απλό, άμεσο και άνετο
- ελεύθερο από τυπικότητες

Κλείνουμε την επιστολή

- αναμένοντας ανταπόκριση
- βέβαιοι για το ενδιαφέρον του
- ελπίζοντας στην απάντησή του

Το γραμματικό πρόσωπο ακολουθεί και αυτό την επικοινωνιακή περίσταση. Σε επιστολή που απευθύνεται σε φιλικό μας πρόσωπο θα επιλέξουμε πρωτίστως το α΄ και το β΄ ενικό, ενώ σε επιστολικό κείμενο τυπικής μορφής επιλέγονται κυρίως το γ΄ πρόσωπο ενικού και το α΄ και γ΄ πρόσωπο πληθυντικού. το α΄ ενικό μοιάζει άκαιρο στη συγκεκριμένη περίπτωση εκτός ίσως από την έναρξη του κειμένου.

π.χ. *Αξιότιμε κύριε Υπουργέ, με την επιστολή μου αυτή θα ήθελα να επιστήσω την προσοχή σας...*

ζ. Χρήσιμο λεξιλόγιο

1. Επίσημες επιστολές

Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε φράσεις όπως ακολούθως:

Γενικές εισαγωγικές

Σας απευθύνω αυτή την επιστολή με αφορμή / με σκοπό να...

Αφορμή για τη σύνταξη της επιστολής αυτής στάθηκε / αποτέλεσε...
Σας απευθύνουμε αυτή την επιστολή προκειμένου...
Σκοπός αυτής της επιστολής είναι...
να σας γνωστοποιήσουμε...
να σας ανακοινώσουμε την πρόθεσή μας...
να ζητήσουμε τη συνδρομή σας / ή την προσωπική σας παρέμβαση...
να καταθέσουμε το αίτημα...
να απευθύνουμε έκκληση...

Για να προκαλέσουμε τη θετική στάση του δέκτη

Απευθυνόμαστε σε σας

- γιατί πιστεύουμε ότι είστε το πιο αρμόδιο άτομο...
- ως Πρόεδρο του / της...
- ως κύριο εκπρόσωπο του / της ...
- επειδή γνωρίζουμε ότι είστε ενεργό μέλος...

Εμπιστευόμαστε / εμπιστευόμενοι την υπευθυνότητα και το ήθος σας...

Επικαλούμαστε το ήθος και την εντιμότητά σας...

Επικαλούμαστε τις ιδιαίτερές σας ευαισθησίες στο ζήτημα...

Είναι γνωστή η ευαισθησία σας για θέματα...

Γνωρίζοντας το ενδιαφέρον και τη μέχρι τώρα δράση σας στο χώρο ...

Πιστεύοντας ότι διαθέτετε την απαραίτητη γνώση και εμπειρία...

Για να προβάλουμε τη δική μας θετική στάση

Ως νέοι/ως μαθητές

- ανήσυχτοι για το μέλλον...
- που ανησυχούμε...
- που ενδιαφερόμαστε...

Μας προβληματίζει, μας ανησυχεί το γεγονός ότι...

Σας εκθέτουμε τα επιχειρήματά μας που ελπίζουμε ότι θα φωτίσουν ολόπλευρα το θέμα που μας απασχολεί...

Θα θέλαμε να καταστήσουμε σαφές ότι... / να επισημάνουμε ότι...

Η συλλογιστική μας πορεία θα αναδείξει τη σοβαρότητα του προβλήματος...

Για να εκφράσουμε με ευγένεια τις εισηγήσεις ή τις διαμαρτυρίες μας

Επιτρέψτε μας / θα θέλαμε / θα επιθυμούσαμε / αισθανόμαστε έντονη την ανάγκη / αισθανόμαστε ως χρέος μας... / κρίνουμε σκόπιμο...

- να εκφράσουμε / να εισηγηθούμε...

- να αναφέρουμε τα αίτια... / τις συνέπειες... / τις επιπτώσεις... προκειμένου κι εσείς να αντιληφθείτε...

- να καταθέσουμε τις απόψεις μας / τις ενστάσεις μας / τις έντονες διαμαρτυρίες / τις διαφωνίες μας...

- να καταδικάσουμε / να καταγγείλουμε τη στάση / το γεγονός ότι / το απαράδεκτο φαινόμενο...

Διεκδικούμε λοιπόν...

Για να συνδέσουμε τον πομπό με το δέκτη

Θα θέλαμε να ενισχύσουμε τις προσπάθειές σας στον αγώνα...
Συμμεριζόμαστε την αγωνία σας, τις απόψεις σας, τις ανησυχίες σας...
Αντιλαμβανόμαστε τη δύσκολη θέση στην οποία βρίσκεστε...
Έχοντας πλήρη επίγνωση των δυσκολιών...
Είμαστε βέβαιοι πως συμφωνείτε μαζί μας...

Για να κλείσουμε την επιστολή

Το σχολείο μας, λοιπόν, δίκαια διεκδικεί από το Υπουργείο την έγκριση της δαπάνης για...

Η πρότασή μας λοιπόν...

Το αίτημα μας λοιπόν...

Αποβλέπουμε λοιπόν σε μια εποικοδομητική συνεργασία, εφόσον έχουμε κοινό στόχο την...

Αναμένουμε τη θετική σας ανταπόκριση...

Βέβαιοι / σίγουροι ότι θα ανταποκριθείτε...

[Με την ελπίδα ότι θα...]

Ευελπιστούμε ότι θα εισακουστεί το αίτημά μας...]

2. Φιλικές επιστολές

Εξηγούμε γιατί γράφουμε στο συγκεκριμένο πρόσωπο

Θα ήθελα να μοιραστώ μαζί σου κάποιους προβληματισμούς.

Θυμίζουμε τους δεσμούς φιλίας που μας ενώνουν

Πόσο θα ήθελα να ήσουν εδώ, για να τα πούμε.

Περίμενα πώς και πώς τη στιγμή αυτή, όπου πάνω σε μια κόλλα χαρτί θα ξεδιπλώσω τις σκέψεις μου σ' έναν άνθρωπο που είμαι σίγουρος /-η πως θα με καταλάβει.

Σου γράφω γνωρίζοντας πως μπορείς να καταλάβεις τις ανησυχίες μου.

Θυμάμαι τις πολύωρες συζητήσεις μας πάνω στο θέμα...

Θυμάσαι τις πολύωρες συζητήσεις μας πάνω στο θέμα...;

Αναφερόμαστε στο χαρακτήρα του δέκτη

Ξέρεις πόσο σε αγαπώ / σε εκτιμώ.

Σου γράφω, γιατί γνωρίζω πως και συ ανησυχείς/προβληματίζεσαι για το θέμα αυτό.

Θέλω (θα ήθελα) να μοιραστώ μαζί μ' ένα πραγματικό/ή φίλο/η κάποιες σκέψεις.

Εμπιστεύομαι την κρίση σου/την άποψή σου και θα ήθελα την κριτική σου.

Γνωρίζοντας ότι κι εσύ ανησυχείς για τους ίδιους λόγους...

Γνωρίζοντας το ενδιαφέρον σου για τα θέματα...

Θέλω να μοιραστώ μαζί σου τις σκέψεις μου.

Συνδέουμε τις απόψεις του πομπού με αυτές του δέκτη

Είμαι βέβαιος/η πως συμφωνείς μαζί μου ότι...

Μπορώ, βέβαια, να φανταστώ τις αντιρρήσεις σου για το θέμα...

Για να κλείσουμε την επιστολή

Περιμένω με αγωνία την απάντησή σου.

Θα με ενδιέφερε πολύ η γνώμη σου.

Παραδείγματα επιστολών

1ο παράδειγμα

Τώρα που έφτασε η στιγμή της αποφοίτησής σας από το Λύκειο, αξιοποιώντας τις εμπειρίες της σχολικής σας ζωής, να γράψετε μία επιστολή προς τον Υπουργό Παιδείας, στην οποία να διατυπώνετε τεκμηριωμένα τις απόψεις σας για τις αλλαγές που θα θέλατε να γίνουν στο σχολείο, προκειμένου αυτό να ανταποκρίνεται αποτελεσματικότερα στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας. (500 - 600 λέξεις).

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ Παιδείας,

Με αφορμή την αποφοίτησή μου από το Λύκειο και έχοντας κάνει έναν απολογισμό των σχολικών μου χρόνων, σας αποστέλλω αυτή την επιστολή προκειμένου να εκφράσω ανοιχτά τις απόψεις μου για τις στοιχειώδεις αλλαγές που επιβάλλεται να γίνουν στο σύγχρονο σχολείο. Χωρίς αμφιβολία, ο επαναπροσδιορισμός των προσανατολισμών του σχολικού θεσμού ώστε να ανταποκριθεί στις σύνθετες απαιτήσεις της κοινωνίας του εικοστού πρώτου αιώνα αποτελεί επιτακτικό χρέος της πολιτείας.

Πρώτα πρώτα, πρέπει να σταθεί κανείς στην αναγκαιότητα τύπωσης νέων σχολικών εγχειριδίων και την ολοκληρωτική αλλαγή της δασκαλοκεντρικής μεθόδου διδασκαλίας. Είναι σαφές ότι τα υπάρχοντα βιβλία δεν είναι κατάλληλα για να μεταδώσουν τον κόσμο της επιστήμης, της τεχνολογίας και γενικότερα της ηλεκτρονικής επανάστασης αφού το περιεχόμενό τους είναι παρωχημένο. Παράλληλα, η χρήση των προϊόντων της τεχνολογίας στην εκπαίδευση, όπως ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, τα οπτικοακουστικά μέσα (ψηφιακός προβολέας, σαρωτής) κρίνεται απαραίτητη, αρκεί να γίνεται με μέτρο και προγραμματισμό. Άλλωστε, ο παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας με την απουσία του διαλόγου ανάμεσα σε μαθητή και καθηγητή, του πειράματος, της παρατήρησης από τα παιδιά ευνόησε μόνο τον άγονο εγκυκλοπαιδισμό και τη μη ευελιξία της σκέψης. Είναι κατάδηλο, λοιπόν, ότι το περιεχόμενο των γνώσεων και ο τρόπος μετάδοσής τους από το νέο σχολείο πρέπει να εναρμονίζονται με τα σύγχρονα τεχνολογικά δεδομένα, χωρίς όμως να παραγκωνίζεται ο ανθρωπιστικός χαρακτήρας σε αυτό χώρο. Με αφετηρία τους θεμελιώδεις εκπαιδευτικούς στόχους, όπως η πνευματική συγκρότηση, η συναισθηματική ωριμότητα, η ηθικοποίηση, το πολιτικό ήθος θα επέλθει και ο εκσυγχρονισμός της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Αναντίλεκτα, μια επιπλέον αλλαγή που αξίζει να τονιστεί, κύριε Υπουργέ, σχετίζεται με την αναδιοργάνωση του μαθήματος: «Σχολικός και επαγγελματικός προσανατολισμός». Είναι γεγονός ότι ο τρόπος σχεδίασης του τελευταίου ήταν ελλιπής, αποσπασματικός και επομένως μη αποτελεσματικός, αφού οι διδάσκοντες δεν ήταν πλήρως καταρτισμένοι. Λίγοι, λοιπόν, θα διαφωνούσαν με την άποψη ότι η σωστή ενημέρωση για τις συνθήκες που επικρατούν σε ένα εργασιακό κλάδο, όπως είναι τα ωράρια, οι απολαβές, για το πλήθος των επαγγελματιών που γνωρίζουν κορεσμό, για το μέλλον των νέων επαγγελματιών θα ήταν διαφωτιστική για την ορθή επιλογή της κατεύθυνσης (θετική, θεωρητική, τεχνολογική) που υποχρεούνται να ακολουθήσουν οι μαθητές στη Β΄ τάξη του Λυκείου. Οι εκπαιδευτικοί φορείς έχουν αμετάθετο χρέος να αναβαθμίσουν το μάθημα ώστε ο νέος να ανακαλύπτει έγκαιρα τις κλίσεις του και παράλληλα να στρέφεται σε μη συνηθισμένους επιστημονικούς κλάδους. Άλλωστε, η κοινωνία μας σήμερα απαιτεί ευσυνείδητους, έντιμους, συνεπείς εργαζόμενους που θα αποτελούν στυλοβάτες της κοινωνικής σταθερότητας και βασικούς συντελεστές της οικονομικής άνθισης.

Θα αποτελούσε σοβαρή παράλειψη η αποσιώπηση μιας ακόμη αλλαγής που δεν είναι άλλη από την καλλιέργεια εθνικού και διεθνιστικού φρονήματος. Στον υπεύθυνο σχεδιασμό του σύγχρονου σχολείου προβάλλει επιτακτική η ανάγκη να συμπεριλαμβάνεται η ολοκληρωμένη μετάνοηση της πνευματικής κληρονομιάς του λαού μας που στηρίζεται σε οικουμενικές αξίες, όπως η ελευθερία, η ισότητα, η δικαιοσύνη. Το τελευταίο μπορεί να πραγματοποιηθεί με την άρτια διδασκαλία της μητρικής μας γλώσσας, της ιστορίας και την αξιοποίηση των αρχαίων ελληνικών κειμένων. Με αφετηρία, λοιπόν, την απόκτηση εθνικής συνείδησης οι νέοι θα μπορούν να προσεγγίσουν καλύτερα τα ιδανικά άλλων χωρών, να κατανοήσουν τη διαφορετικότητά τους και να συνεργαστούν για την επίλυση κοινών προβλημάτων, όπως η περιβαλλοντική υποβάθμιση, η τρομοκρατία κλπ. Σίγουρα, η διδασκαλία μαθημάτων όπως η ευρωπαϊκή ιστορία και οι ξένες γλώσσες, οι επισκέψεις σε πολιτιστικά ιδρύματα στα οποία φυλάσσονται μνημεία άλλων πολιτισμών λειτουργούν επικουρικά στη διαμόρφωση των νέων μελών του παγκοσμιοποιημένου κόσμου. Επομένως, αποτελεί βασική προτεραιότητα του σχολείου η προετοιμασία των μαθητών για την ομαλή ένταξή τους στην πολυκεντρική μας πραγματικότητα.

Είμαι σίγουρος/-η ότι συμμερίζετε πολλές από αυτές τις θέσεις. Ευελπιστώ να ανταποκριθείτε έμπρακτα, ώστε ο θεσμός του σχολείου να ενδυναμωθεί μέσα από την επανεκτίμηση των πολυεπίπεδων στόχων του. Μη λησμονείτε, κύριε Υπουργέ, ότι το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης μιας χώρας είναι πρωταρχικός όρος για την υπερπήδηση πολλών αδιεξόδων της αποκαλύπτοντας ταυτόχρονα την πολιτισμική της στάθμη προς άλλες χώρες.

Με ανυπόκριτο σεβασμό,
Σωτηρίου Σταύρος /
Κυριακίδου Ιωάννα

2ο παράδειγμα

Πολίχνη, 11 Νοεμβρίου 2014

Αξιότιμε κύριε Δήμαρχε,

Ως 15μελές συμβούλιο του σχολείου μας αποφασίσαμε να απευθυνθούμε σε σας με αφορμή το μείζον πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε στο Λύκειο της περιοχής μας σχετικά με την έλλειψη βιβλίων. Η έλλειψη βιβλίων αποτελεί το κύριο θέμα συζήτησης μεταξύ των μαθητών καθώς όλοι επηρεάζονται αρνητικά από τη συγκεκριμένη κατάσταση.

Πιο συγκεκριμένα, η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών του σχολείου μας δεν έχουν ακόμη λάβει τα απαραίτητα σχολικά εγχειρίδια για τη διεξαγωγή του μαθήματος. Ως αποτέλεσμα, δυσχεραίνεται και υποβιβάζεται η ποιότητα της καθημερινής διεξαγωγής των μαθημάτων. Καθηγητές και μαθητές είναι πλέον αγανακτισμένοι από αυτήν την κατάσταση καθώς δεν μπορεί να λειτουργήσει σωστά το σχολείο μας.

Απόδειξη σε αυτό το γεγονός αποτελεί το ότι αναγκάζομαστε ως μαθητές να μελετάμε μέσω φωτοτυπιών, κάτι που θυμίζει περισσότερο πρωτόγονη κατάσταση παρά σύγχρονο κράτος. Επίσης, καθώς πλησιάζει η περίοδος των διαγωνισμάτων, πολύ φοβόμαστε πως δε θα μπορέσουμε να αντεπεξέλθουμε, καθώς μας έχει δοθεί ένας μικρός αριθμός φωτοτυπιών, λόγω μείωσης του κόστους, πιστεύουμε πως δε θα έχουμε τη δυνατότητα να προετοιμαστούμε κατάλληλα.

Από την άλλη, υπάρχουν κάποιες απόψεις που υποστηρίζουν πως η όλη αυτή κατάσταση ευνοεί τους μαθητές μέσω της κατάργησης της αποστήθισης και μέσω της εφαρμογής νέων τεχνολογιών. Παρ' όλα αυτά εμείς γνωρίζουμε πως κάτι τέτοιο δεν ισχύει, αφού το φαινόμενο της αποστήθισης συνεχίζει να υπάρχει, ενώ από την άλλη το ψηφιακό σχολείο αποτελεί απλώς μια φαντασίωση κάποιων που θέλουν να υπονομεύσουν το πραγματικό μέγεθος του προβλήματος.

Συνοψίζοντας, θέλουμε να σας τονίσουμε πως αυτό το σημαντικό πρόβλημα οφείλει να λάβει ένα τέλος. Απευθυνόμαστε σε εσάς διότι πιστεύουμε πως μέσω του αξιώματός σας θα βοηθήσετε να εισακουστεί το πρόβλημά μας στο αρμόδιο υπουργείο. Εάν η προσπάθειά σας αυτή δεν καρποφορήσει, σας παρακαλούμε να πράξετε τα δέοντα, προσφέροντας το ανάλογο κονδύλιο ως δήμος, με σκοπό την έκδοση των σχολικών βιβλίων, πράγμα που έχουν ήδη πράξει πολλοί δήμοι ανά την Ελλάδα. Με τον τρόπο αυτό, θα δοθεί επιτέλους μια λύση στο πρόβλημα των μαθητών και το σχολείο μας θα επιστρέψει στους κανονικούς ρυθμούς λειτουργίας τους.

Με εκτίμηση,
Το 15μελές συμβούλιο του 2ου ΓΕ.Λ. Πολίχνης

3ο παράδειγμα

Γεια σου, Μαρία μου!

Τι κάνεις; Όλα καλά; Έχω πολύ καιρό να μάθω για σένα... Δεν απάντησες στο τελευταίο μου ηλεκτρονικό μήνυμα πριν τα Χριστούγεννα. Φαντάζομαι ότι θα είσαι καλά, αλλά θα έχεις πολλά να κάνεις με τη μικρή και την δουλειά σου... Μην ανησυχείς, το καταλαβαίνω.

Λοιπόν, σου γράφω για να σου πω πως θα μπορέσουμε να τα πούμε από κοντά πολύ σύντομα: την άλλη εβδομάδα θα είμαι στη Θεσσαλονίκη. Θα φτάσω την Τετάρτη 14, αλλά θα είμαι πολύ απασχολημένος τις πρώτες μέρες, έχω ένα σεμινάριο στο Πανεπιστήμιο. Αλλά από το Σάββατο θα έχω ελεύθερο χρόνο. Θα ήθελα πολύ να βρεθούμε και τα πούμε με την ησυχία μας. Θα γυρίσω στην Αθήνα στις 19 Μαρτίου. Μπορούμε να πάμε για φαγητό, ή να κάνουμε βόλτα στο κέντρο την Κυριακή το πρωί. Θυμάμαι ότι σου αρέσει πολύ μια ταβερνούλα εκεί. Ό,τι θες εσύ... Εγώ δεν έχω πρόβλημα, αλλά θέλω οπωσδήποτε να σε δω!

Πες μου, θέλεις τίποτα από την Αθήνα; Μήπως καμία πίτα καλαμάκι...;; Μη μου πεις μετά ότι κάνεις δίαιτα...

Περιμένω νέα σου!

Σε φιλώ!
Γιώργος

3. Ημερολόγιο

Εξωτερικό χαρακτηριστικό του ημερολογίου (ή ημερολογιακής καταγραφής) είναι η δήλωση του τόπου και του χρόνου (περιλαμβάνει ημερομηνία). Το περιεχόμενό του αναφέρεται συνηθέστερα σε ζητήματα του προσωπικής ζωής κάποιου, αλλά συχνά επεκτείνεται και σε θέματα συλλογικού ενδιαφέροντος, ιδωμένα από προσωπική οπτική γωνία. Δεν έχει καθόλου προσφώνηση, ή έχει την προσφώνηση «Αγαπημένο μου ημερολόγιο». Ο χαρακτήρας του είναι επικαιρικός και αυτοβιογραφικός. Το **ύφος** είναι προσωπικό και φυσικό (γι' αυτό και είναι γραμμένο σε **α' ενικό** πρόσωπο ως επί το πλείστον) και χαρακτηρίζεται από στοχαστική διάθεση κι εξομολογητικό τόνο.

Δομή

⇒ **Τόπος, ημερομηνία - Χωροχρονικό πλαίσιο αναφοράς** (στο πάνω δεξιά μέρος).

⇒ **Προσφώνηση**, *Αγαπημένο μου ημερολόγιο* (προαιρετικά, συνήθως πάνω αριστερά)

⇒ **Κύριο μέρος**

Έκθεση γεγονότων, προσωπικών η και ιστορικών, παρουσίαση σκέψεων και προβληματισμών.

⇒ **Αποφώνηση**, (προαιρετικά, συνήθως κάτω δεξιά)

π.χ. *Καληνύχτα*

Παράδειγμα ημερολογίου

Πολίχνη, 1-12-2014

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

Βρίσκομαι στο δωμάτιό μου και μόλις πριν από λίγο τελείωσα τα μαθήματά μου. Σκέφτομαι ακόμα τη χθεσινή συζήτηση με τους γονείς μου για την επιλογή του μελλοντικού επαγγέλματος.

Όλοι θεωρούν την απόφαση αυτή απλή. Εγώ καθόλου. Οι δυσκολίες αρχίζουν κιόλας από τη Β' Λυκείου, όπου ο μαθητής καλείται να διαλέξει έναν προσανατολισμό. Τα διλήμματα και τα ερωτήματα που έρχονται στο νου μου είναι πολλά, αισθάνομαι ότι πνίγομαι. Να διαλέξω ένα επάγγελμα που θα με ικανοποιεί ψυχικά ή να ακολουθήσω το επάγγελμα του πατέρα μου, ο οποίος έχει έτοιμο το ιατρείο για να δουλέψω; Πολλά παιδιά της ηλικίας μου μάλλον θα προτιμούσαν τη δεύτερη λύση, που είναι και πιο εύκολη. Συνήθως, οι περισσότεροι νέοι ακολουθούν το επάγγελμα της οικογενειακής παράδοσης ή αυτό που τέλος πάντων ανταποκρίνεται στα απωθημένα των γονιών τους. Η κοινωνία, με τα στερεότυπα και τις διάφορες προκαταλήψεις που έχει δημιουργήσει γύρω από το επάγγελμα, οδηγεί τους νέους, έμμεσα βέβαια και με έντεχνους τρόπους, στην επιλογή του επαγγέλματός τους με βάση κυρίως τις οικονομικές απολαβές και την κοινωνική αναγνώριση. Πόσες φορές έχω ακούσει γείτονές μας να λένε: «Α, αυτός είναι γιατρός· κοίταξε τον αέρα που έχει!» ή «Αυτός ο δικηγόρος ακολούθησε το επάγγελμα του πατέρα του και πρόκοψε». «Πρόκοψε» όμως με ποια έννοια; Απέκτησε χρήματα και γνωριμίες; Εγώ δεν προτιμώ αυτή την προκοπή.

Θα ήθελα να διαλέξω ένα επάγγελμα επειδή αρέσει σε μένα και όχι στους γονείς ή τους γείτονές μου. Πολλές φορές είχα σκεφτεί να γίνω ζωγράφος ή μουσικός, αλλά... Τα εμπόδια πολλά. Πώς ένας νέος, που θέλει να είναι ανεξάρτητος να μη σκεφτεί το χρήμα; Από την άλλη, αυτό το επάγγελμα μπορεί να με ικανοποιήσει ψυχικά και να με οδηγήσει σε μια εσωτερική ισορροπία, αφού θα ξέρω πως το διάλεξα με βάση τις δυνατότητές μου, τις κλίσεις και τα εν-

διαφέροντά μου. Μέσα από το επάγγελμα που μου αρέσει, μπορώ να αξιοποιήσω καλύτερα τις ψυχικές και ηθικές αρετές μου και να προσφέρω περισσότερα στο κοινωνικό σύνολο. Γιατί, όταν το επάγγελμα είναι αποτέλεσμα πίεσης και εξαναγκασμού, τότε ο νέος, αλλά και κάθε άνθρωπος, αντιμετωπίζει την εργασία του σαν μια υπόθεση ρουτίνας, με αποτέλεσμα να οδηγείται σε ψυχικό αδιέξοδο και απογοήτευση.

Δύσκολη λοιπόν η απόφαση αυτή, η οποία είναι και καθοριστικής σημασίας για τη ζωή του νέου. Από τη μια, οι γονείς να σε «πιέζουν» πως κύριο κριτήριο για την επιλογή του επαγγέλματος είναι το χρήμα και, από την άλλη, ο νέος με τις ευαισθησίες του να προσπαθεί να τους πείσει για το δευτερεύοντα ρόλο του κέρδους.

Όμως τώρα πρέπει να τελειώνω. Είναι αργά και αύριο έχω πρωινό ξύπνημα. Ελπίζω, την επόμενη φορά που θα σου γράψω, οι προβληματισμοί μου πάνω σ' αυτό το θέμα να είναι λιγότεροι.

Καληνύχτα

4. Δοκίμιο

A. Ορισμός

Το δοκίμιο, όπως το δηλώνει και η λέξη, είναι μια δοκιμή, μια απόπειρα για προσέγγιση και προβληματισμό πάνω σε θέματα που απασχολούν τον άνθρωπο. Είναι μια σύντομη μελέτη που πραγματεύεται προβλήματα φιλολογικά, φιλοσοφικά, επιστημονικά, κοινωνικά καθώς και θέματα λογοτεχνίας.

B. Σκοπός

- ▶ Να προβληματίσει
- ▶ Να θέσει ερωτήματα
- ▶ Να διδάξει
- ▶ Να συγκινήσει
- ▶ Να τέρψει
- ▶ Να καλλιεργήσει

Γ. Χαρακτηριστικά

- ▶ Η συντομία
- ▶ Η σαφήνεια
- ▶ Η καλλιέργεια (πλούσια και προσεγμένη έκφραση)
- ▶ Η διαλεκτική προσέγγιση (αντιπαραβολή θέσεων)

Δ. Είδη δοκιμίων

α) Αποδεικτικό δοκίμιο

Ο συγγραφέας αποπειράται να πείσει τον αναγνώστη με τη χρήση κυρίως επιχειρημάτων και τεκμηρίων.

β) Στοχαστικό δοκίμιο

Ο συγγραφέας εκθέτει τους προβληματισμούς του ακολουθώντας μια συνειρμική πορεία σύνθεσης.

	Αποδεικτικό δοκίμιο	Στοχαστικό δοκίμιο
Σκοπός	<ul style="list-style-type: none">▶ πειθώ▶ προβληματισμός	<ul style="list-style-type: none">▪ προβληματισμός▪ συναισθηματική συμμετοχή▪ αισθητική συγκίνηση
Περιεχόμενο	<ul style="list-style-type: none">• παρατηρήσεις • διαπιστώσεις • επισημάνσεις• προβληματισμοί • επιχειρηματολογία	<ul style="list-style-type: none">▪ περιπλάνηση στο χώρο των ιδεών
Πορεία	<ul style="list-style-type: none">▶ υπεράσπιση θέσης▶ ανασκευή θέσης▶ διασαφήνιση εννοιών▶ ανάλυση▶ διερεύνηση προβλήματος	
Τρόποι πειθούς	<ul style="list-style-type: none">▶ κυριαρχεί η επίκληση στη λογική	<ul style="list-style-type: none">▪ κυριαρχεί η επίκληση στο συναίσθημα
Δομή	Εισαγωγή: Έκθεση του προβληματισμού με απώτερο σκοπό την πρόκληση	Εισαγωγή: Έκθεση του προβληματισμού με απώτερο σκοπό την πρόκληση

	ενδιαφέροντος.	ενδιαφέροντος.
	Ανάπτυξη:	Ανάπτυξη:
	Παράθεση του αποδεικτικού υλικού με <u>λογική</u> οργάνωση.	Παράθεση του στοχασμού με <u>συνειρμική</u> οργάνωση.
	Επίλογος:	Επίλογος:
	Συμπυκνωμένη παρουσίαση του κύριου μέρους.	Συμπυκνωμένη παρουσίαση του κύριου μέρους.
Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της δομής	<ul style="list-style-type: none"> ▶ αυστηρή λογική οργάνωση ▶ παραγωγική, επαγωγική ή και αναλογική συλλογιστική πορεία ▶ νοηματική συνοχή 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ελεύθερη πραγμάτευση ▪ περιήγηση ▪ συνειρμικές μεταβάσεις-συνδέσεις
Γλώσσα	<ul style="list-style-type: none"> ▶ δηλωτική ▶ κυριολεκτική αναφορική 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ νοηματική συνοχή ▪ συνυποδηλωτική μεταφορική συγκινησιακή
Ύφος	<ul style="list-style-type: none"> ▶ σοβαρό ▶ επίσημο ▶ αυστηρό 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ σοβαρό ▪ γλαφυρό ▪ άμεσο – οικείο

E. Διαφορές άρθρου- δοκίμιου

- ▶ Το άρθρο αναφέρεται σ' ένα επίκαιρο γεγονός (επικαιρικός χαρακτήρας) το οποίο σχολιάζει και ερμηνεύει ο αρθρογράφος. Το δοκίμιο ανάγεται στο γενικό και μόνιμο, ακόμα και όταν αφορμάται από κάποιο σύγχρονο γεγονός.
- ▶ Το άρθρο απέχει από τη λογοτεχνία, κινείται στο χώρο της ερμηνευτικής δημοσιογραφίας ή της επιστήμης. Το δοκίμιο χαρακτηρίζεται «υβρίδιο», γιατί κινείται ανάμεσα στην επιστήμη ή στη φιλοσοφία και τη λογοτεχνία. Η σύνταξή του είναι λιγότερο ελεύθερη από τη λογοτεχνία αλλά πιο προσωπική από του πληροφοριακού κειμένου.
- ▶ Στο άρθρο χρησιμοποιείται η αναφορική λειτουργία της γλώσσας. Στο δοκίμιο χρησιμοποιείται και η αναφορική (αποδεικτικό δοκίμιο) και η ποιητική λειτουργία της γλώσσας (στοχαστικό δοκίμιο).
- ▶ Στο άρθρο απουσιάζει ο προσωπικός και οικείος τόνος που χαρακτηρίζει το δοκίμιο.
- ▶ Το άρθρο (τουλάχιστον αυτό που δημοσιεύεται στην εφημερίδα) είναι συντομότερο από το δοκίμιο.

5. Προσχεδιασμένος προφορικός λόγος - Ομιλία

Το συγκεκριμένο κειμενικό είδος απαιτεί από την πλευρά του μαθητή τη συγγραφή ενός προφορικού (ρητορικού) λόγου, τον οποίο υποτίθεται πως πρέπει να εκφωνήσει σε κάποια περίπτωση. Οι σημαντικότερες από τις υποθετικές αυτές περιστάσεις είναι οι εξής:

A. Ορισμός

Πρόκειται για προφορικό λόγο που εκφωνείται με αφορμή συγκεκριμένη περίπτωση και με αντικείμενο ευρείας θεματολογίας (πολιτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, επιστημονικό, θρησκευτικό κ.λπ).

B. Είδη:

- ▶ **Εισήγηση:** Πρόκειται για ομιλία που εκφωνείται σε συλλογικό όργανο, η οποία περιλαμβάνει είτε προτάσεις πάνω σε συγκεκριμένο θέμα είτε ανακοινώσεις σχετικά με συγκεκριμένο ζήτημα. Μια εισήγηση μπορεί να απευθύνεται σε όλα τα είδη ακροατηρίων που προαναφέρθηκαν για την ομιλία.
- ▶ **Διάλεξη:** Πρόκειται για λόγο που εκφωνείται ενώπιον εξειδικευμένου ακροατηρίου [...] με σκοπό την πραγμάτευση ενός εξειδικευμένου (συνήθως επιστημονικού) θέματος. Η διάλεξη μπορεί να απευθύνεται μόνο σε ορισμένα είδη κοινωνικών ακροατηρίων.

Μία ομιλία μπορεί να απευθύνεται:

- α) σε εθνικό, διεθνές, κρατικό, διακρατικό, ή άλλο συλλογικό όργανο,
- β) σε κοινωνικό ακροατήριο.

Γ. Δομή

⇒ Προσφώνηση

Εξαρτάται άμεσα από την ιδιότητα του δέκτη και τις επιδιώξεις του πομπού και τοποθετείται στο πάνω αριστερό μέρος του κειμένου. Πρόκειται για τον εισαγωγικό χαιρετισμό που απευθύνει ένας ομιλητής στο ακροατήριό του. Όταν στο ακροατήριο παρευρίσκονται ιερωμένοι, προσφωνούνται στην αρχή. Η προσφώνηση επιβάλλεται να είναι κλιμακωτή, δηλαδή ο πομπός απευθύνεται στο ακροατήριό του ξεκινώντας από τους πιο υψηλά ιστάμενους και προχωρώντας προς τους απλούς δέκτες.

π.χ. *Παναγιότατε, Εξοχότατε κύριε Πρόεδρε της Δημοκρατίας, Έντιμε κύριε Υπουργέ, Αξιότιμε κύριε Διευθυντή, Κυρίες και κύριοι,*

⇒ Πρόλογος

Ο ομιλητής παρουσιάζει επιγραμματικά το θέμα, τη σκοπιά από την οποία θα το αντιμετωπίσει και ταυτόχρονα επιδιώκει να κερδίσει το ενδιαφέρον του ακροατηρίου.

π.χ. *Κύριε Πρόεδρε,
Αξιότιμα Μέλη,
Κυρίες και Κύριοι,*

Καταρχήν επιτρέψτε μου να ευχαριστήσω την Oxford Union που έφερε το θέμα αυτό για συζήτηση και ευχαριστώ που με προσκαλέσατε. Νομίζω ότι θα ήταν καλό αυτό το βράδυ ν' ακουστεί μια ελληνική φωνή. Μια φωνή έστω με τη φτωχή μου προφορά. Την ακούω και μορφάζω. Θυμάμαι εκείνο που είπε κάποτε ο Brendan Behan για κάποιο εκφωνητή. «Μιλάει σαν να 'χει τα Ελγίνεια Μάρμαρα στο στόμα του».

⇒ Κύριο μέρος

Ο ομιλητής έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει ανάλογα με το θέμα:

- ▶ **Αφήγηση:** Πληροφορίες σχετικές με την ιστορική διαδρομή του θέματος ή αναδρομή στο παρελθόν.
- ▶ **Βεβαίωση:** Αποδεικτικό και τεκμηριωτικό υλικό υπέρ της υποστηριζόμενης θέσης. Παρατίθενται επιχειρήματα με παρουσίαση στοιχείων, δεδομένων, μαρτυριών, απόψεων ειδικών, έτσι που να καλύπτεται σφαιρικά το θέμα και να αναδεικνύεται η ορθότητα των θέσεων του πομπού.
- ▶ **Ανασκευή:** Εκ του αντιθέτου απόδειξη. Παρουσιάζεται η άλλη άποψη και αντικρούεται με επισήμανση των αρνητικών σημείων της, γεγονός που ισχυροποιεί τη θέση του ομιλητή. Προβάλλονται οι κίνδυνοι που τυχόν θα προκύψουν από την επικράτηση του αντιθέτου.

π.χ. [...] *Κύριοι συνάδελφοι, δεν νομίζετε ότι μαζεύτηκαν πολλά παράπονα για ένα «όραμα ζωής»; Μήπως θα πρέπει να αρχίσει ο διάλογος; Όλοι συμφωνούμε στο ότι η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση θα πρέπει να είναι ολοκληρωμένη και να αρχίζει από το δημοτικό. Θα πρέπει να υπάρχει αποσύνδεση του Λυκείου και των ΑΕΙ. Οι μαθητές θα πρέπει να ψηφίζουν για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και οι Υπουργοί Παιδείας να έχουν υπηρετήσει στο χώρο της εκπαίδευσης.*

Η Εκκλησία από την άλλη πλευρά, περνά και αυτή κρίση. Η εκκλησιαστική παρουσία μένει ανεκμετάλλευτη, ο ρόλος του Αρχιεπισκόπου Χριστόδουλου σχολιάζεται από άλλους ως θετικός και από άλλους ως αρνητικός, ενώ στα σχολεία, το βιβλίο των Θρησκευτικών περιέχει αντιφάσεις. Έτσι, εκτός από εκσυγχρονισμό στην παιδεία θα πρέπει να υπάρξει και εκσυγχρονισμός στην Εκκλησία, που θα αρχίσει με την ανανέωση του βιβλίου των Θρησκευτικών.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται υποβάθμιση του πνευματικού μας πολιτισμού και τονίζεται η απουσία της πνευματικής ηγεσίας. Ευτυχώς, όμως, έχουν μείνει λίγοι ακόμη, όπως ο κ. Σαμαράκης, ο οποίος στη χθεσινή μας συγκέντρωση μας συμβούλεψε, για ακόμη μία φορά, να αντισταθούμε σ' αυτούς που θέλουν να δολοφονήσουν τα όνειρά μας. Εγώ σας απαντώ: «Αντιστεκόμαστε, κύριε Σαμαράκη, αντιστεκόμαστε» [...]

⇒ Επίλογος

Σύντομη ανακεφαλαίωση, ευχή, προτροπή, επιβεβαίωση των επιχειρημάτων που χρησιμοποιήθηκαν για την υποστήριξη της θέσης.

⇒ Επιφώνηση

Τυποποιημένη φράση που τοποθετείται πάντοτε ανεξάρτητα από το κείμενο στο κάτω δεξιό μέρος της γραπτής διατύπωσής του, με την οποία ο πομπός εκφράζει τις ευχαριστίες προς τις/τους δέκτες.

Αξίζει να προσεχθούν τα ακόλουθα:

- Ο πομπός επιβάλλεται να χρησιμοποιεί ύφος που να ταιριάζει στην επικοινωνιακή περίπτωση (επίσημο, οικείο, λογοτεχνικό, επιστημονικό κλπ.).
- Χρησιμοποιείται το δεύτερο πρόσωπο πληθυντικού και, όταν θεωρείται σκόπιμο, χρησιμοποιείται και το πρώτο πληθυντικού για ποικιλία ύφους.
- Ακολουθούνται όλες οι οδηγίες που ισχύουν για κάθε μορφή γραπτού επικοινωνιακού λόγου (π.χ. καθαρό γράψιμο, ευανάγνωστα γράμματα, παραγραφοποίηση, κλπ.)

Παραδείγματα προσχεδιασμένου προφορικού λόγου

Είδος	Ύφος	Γλώσσα	Παρατηρήσεις
συζήτηση στην τάξη	άμεσο, οικείο (φιλικό)	χρήση του α΄ πληθυντικού, προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν οι συμμαθητές, αλλά και το γ΄ για να πεισθούν και για να γίνουν οι απαιτούμενες γενικεύσεις	Θεμιτές κάποιες έμμεσες ή άμεσες αποστροφές προς τους συμμαθητές, π.χ. «Φίλες και φίλοι, όλοι μας νομίζω ότι... ή ποιος από εσάς... ή εμάς...»... και προσφώνηση πριν τον επίλογο
σχολική εκδήλωση	άμεσο, οικείο (φιλικό), αλλά πιο τυπικό σε σχέση με τη συζήτηση στην τάξη	κυρίως γ΄ πρόσωπο, αλλά και α΄ πληθυντικού, προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν οι ακροατές	θεμιτές κάποιες έμμεσες ή άμεσες αποστροφές, π.χ. «Κυρίες και κύριοι, φίλες και φίλοι, όλοι μας νομίζω ότι...ή εσείς...»... και προσφώνηση πριν τον επίλογο
εκδήλωση του δήμου	άμεσο, τυπικό (ημιπίσημο)	κυρίως γ΄ πρόσωπο, αλλά και α΄ πληθυντικού, προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν οι ακροατές	θεμιτές κάποιες έμμεσες ή άμεσες αποστροφές, π.χ. «Αγαπητοί συνδημότες, κυρίες και κύριοι... ή εσείς...»... και προσφώνηση πριν τον επίλογο
(εισήγηση) σε ημερίδα-συνέδριο	πιο τυπικό και επίσημο	κυρίως γ΄ πρόσωπο, λίγες οι αναφορές σε α΄ πληθυντικό	Περιττές οι αποστροφές· θεμιτή ενδεχομένως η προσφώνηση πριν τον επίλογο (Αγαπητοί σύνεδροι, κυρίες και κύριοι,»
(εισήγηση) σε συνέδριο νέων	άμεσο και οικείο, όχι πολύ τυπικό (ημιπίσημο)	συνδυασμός γ΄ προσώπου και α΄ πληθυντικού, προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν οι ακροατές	θεμιτές κάποιες έμμεσες ή άμεσες αποστροφές, π.χ. «Αγαπητοί σύνεδροι, φίλες και φίλοι, όλοι μας... ή εσείς...»... και προσφώνηση πριν τον επίλογο
Βουλή των Εφήβων	άμεσο, οικείο (φιλικό), σε κάποια σημεία και τυπικό	συνδυασμός γ΄ προσώπου και α΄ πληθυντικού, προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν οι ακροατές	θεμιτές κάποιες έμμεσες αποστροφές, π.χ. «Μέλη της βουλής των εφήβων, φίλες και φίλοι, όλοι εμείς οι νέοι...»... και προσφώνηση πριν τον επίλογο

			λογο
ηλεκτρονικό φόρουμ	άμεσο, οικείο (φιλικό) και ζωντανό	κυρίως α΄ πληθυντικό, προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν οι ακροατές..., αλλά και γ΄ για γενικεύσεις και αποδείξεις	θεμιτές κάποιες έμμεσες ή άμεσες αποστροφές προς τους ηλεκτρονικούς συνομιλητές και προσφώνηση πριν τον επίλογο
τηλεοπτική συζήτηση	άμεσο, οικείο (φιλικό) και ζωντανό	συνδυασμός γ΄ προσώπου και α΄ πληθυντικού, προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν οι τηλεθεατές	θεμιτές οι έμμεσες ή άμεσες αποστροφές προς τους τηλεθεατές και η προσφώνηση πριν τον επίλογο

Υποδείγματα προσφωνήσεων σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο

ΟΙΚΕΙΟ/ΦΙΛΙΚΟ ΥΦΟΣ	ΗΜΙΕΠΙΣΗΜΟ ΥΦΟΣ	ΕΠΙΣΗΜΟ/ΤΥΠΙΚΟ ΥΦΟΣ
Αγαπημένοι φίλοι	Αγαπητοί φίλοι	Κυρίες και κύριοι
Αγαπημένοι συμμαθητές	Αγαπητοί σύνεδροι	Σεβαστοί σύνεδροι
Αγαπημένοι συμπολίτες	Αγαπητά μέλη	Σεβαστά μέλη
Αγαπημένοι ομοεθνείς	Αγαπητοί συμπολίτες	Σεβαστοί καθηγητές
Αγαπημένοι συνέλληνες	Αγαπητοί σύνοικοι	Εκλεκτοί σύνεδροι
Φίλες και φίλοι	Αγαπητοί δημότες	Εκλεκτά μέλη
Φίλοι ακροατές	Αγαπητοί πατριώτες	Αξιότιμοι σύνεδροι
Φίλοι συμμαθητές	Αγαπητοί συνάδελφοι	Αξιότιμοι κυρίες και κύριοι
Φίλοι συμπατριώτες	Αγαπητοί ακροατές	Σεβασμιότατε
Σύντροφοι		Παναγιότατε

Υποδείγματα εκφράσεων για το κύριο μέρος σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο

ΟΙΚΕΙΟ/ΦΙΛΙΚΟ ΥΦΟΣ	ΕΠΙΣΗΜΟ/ΤΥΠΙΚΟ ΥΦΟΣ
Σκέψου...	Ευθύνη και χρέος όλων μας...
Αναλογίσου...	Ας επιστρατεύσουμε τα δικά μας...
Ας θυμηθείς όλα αυτά...	Υπογραμμίστε εκλεκτοί σύνεδροι...
Είναι αδιανόητο να...	Ο προβληματισμός σας είναι η αφετηρία της δικής μας παραγωγικής δυναμικής...
Δε θα μπορούσα να παραλείψω...	Αναφέρομαι στους προβληματισμούς που όλοι μας έχουμε...
Χωρίς να είμαι υπερβολικός...	Εσείς οι πολιτικοί ηγέτες έχετε αναλάβει...
Ασφαλώς μπορούσα...	
Ενισχύοντας την άποψή μου...	

Υποδείγματα επιφωνήσεων σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο

ΟΙΚΕΙΟ/ΦΙΛΙΚΟ ΥΦΟΣ	ΗΜΙΕΠΙΣΗΜΟ ΥΦΟΣ	ΕΠΙΣΗΜΟ/ΤΥΠΙΚΟ ΥΦΟΣ
Ευχαριστώ.	Σας ευχαριστώ για την αμέρι-	Σας ευχαριστώ για την προσο-

	στη προσοχή σας.	χή που επιδείξατε.
Ευχαριστώ πολύ.	Σας ευχαριστώ για το θερμό ενδιαφέρον σας.	Σας ευχαριστώ για το ενδιαφέρον που επιδείξατε.
Σας ευχαριστώ.	Σας ευχαριστώ θερμά.	Σας ευχαριστώ προκαταβολικά για την ανταπόκρισή σας.
Σας ευχαριστώ πολύ.	Σας ευχαριστώ εκ βάθους καρδιάς.	
Σας ευχαριστώ και σας εύχομαι ό,τι καλύτερο.		
Σας χαιρετώ.		

Παράδειγμα ομιλίας

[Βουλή των Εφήβων]

Αγαπητέ κύριε Πρόεδρε,

Η λανθασμένη χρήση της από τα Μ.Μ.Ε. σε συνδυασμό με την εισροή των νεολογισμών και της γλώσσας του INTERNET, αλλά και το προβληματικό υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα, έχουν σαν άμεση συνέπεια την αλλοτρίωση της γλώσσας μας, κάτι που δε βοηθάει και στην αντιμετώπιση του αναλφαβητισμού. Θα ήθελα να αναφερθώ στην παγκοσμιοποίηση και στην επίδραση που θα έχει στην αλλοτρίωση της πολιτιστικής μας παράδοσης και κληρονομιάς. Ενώ σήμερα ζητούμε την επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα, γνωρίζοντας τουλάχιστον πού βρίσκονται, με την παγκοσμιοποίηση θα είναι μάταιο να σκεφθούμε την αναζήτηση των βασικών πολιτισμικών μας στοιχείων.

Ευχαριστώ πολύ